

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa D. M.

przeciwko K. Z.

o ustalenie istnienia stosunku pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 10 stycznia 2019 r.,

skargi pozwanego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B.

z dnia 6 lipca 2017 r., sygn. akt VI Pa [...],

1. odrzuca skargę;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 900 (dziewięćset) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 6 lipca 2017 r. oddalił apelację K. Z. od wyroku Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 13 marca 2017 r., mocą którego utrzymano w mocy wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 14 lipca 2015 r. Sąd ten ustalił, że D. M. pozostawał z pozwanym K. Z., prowadzącym firmę Z., w okresie od dnia 26 czerwca 2014 r. do dnia 31 sierpnia 2014 r. w stosunku pracy na podstawie terminowej umowy o pracę, będąc zatrudnionym na stanowisku

robotnika budowlanego w pełnym wymiarze czasu pracy, która to umowa uległa rozwiązaniu z upływem czasu na jaki była zawarta.

Sąd Okręgowy w motywach orzeczenia stwierdził, że Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, a dokonana ocena prawna nie nasuwa zastrzeżeń odnośnie do właściwej wykładni przepisów prawa oraz ich prawidłowego zastosowania.

W rozpoznawanej sprawie istota sporu sprowadzała się do oceny czy łączący strony stosunek prawny, który niewątpliwie miał miejsce, wskazywał cechy pozwalające na uznanie, że był to stosunek pracy? Zdaniem Sądu Okręgowego, pracę powoda wykonywaną na rzecz pozwanego można byłoby oceniać jedynie z punktu widzenia umowy o świadczenie usług – umowy zlecenia lub też umowy o pracę. Z tego powodu Sąd odwoławczy skupił się na analizie podobieństw i różnic tych właśnie umów. Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy wyjaśnił, że zebrany w sprawie materiał dowodowy daje pełne podstawy do przyjęcia, iż powód pozostawał z pozwanym w stosunku zatrudnienia pracowniczego (stosunku pracy). Przeważały bowiem jego elementy takie jak osobiste świadczenie pracy, odpłatność, podporządkowanie co do rodzaju pracy, miejsca i czasu oraz czytelne było ryzyko pracodawcy.

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku wniósł pełnomocnik pozwanego, wnioskując o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 6 lipca 2017 r., zaskarżając wyrok w całości. W podstawach skargi, wskazał na naruszenie prawa materialnego, tj. art. 22 § 1¹ k.p. w zw. z art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. przez uznanie, że strony łączył stosunek pracy, mimo iż nigdy nie wyraziły one takiej woli (w szczególności pozwany) oraz naruszenie prawa procesowego, tj. art. 316 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c.

Skarżący zarzucił, że na skutek wydanego wyroku poniósł szkodę, gdyż obecnie powód dochodzi ustalenia wypadku przy pracy od pozwanego oraz odszkodowania i zadośćuczynienia w kwocie ponad 800.000 zł, które to sprawy toczą się przed Sądem Rejonowym w Ż..

Ponadto wskazał, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie jest możliwe, ponieważ wartość przedmiotu zaskarżenia jest zbyt niska (art. 398² k.p.c.), by w sprawie dopuszczalna była skarga kasacyjna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku przysługuje od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. określa w sześciu punktach wymagania, jakim powinna odpowiadać skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku. Są to: oznaczenie wyroku i zakres jego zaskarżenia (pkt 1), przytoczenie podstaw skargi oraz ich uzasadnienia (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe (pkt 5) oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (pkt 6).

Każde z tych wymagań - na co Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę - ma charakter samoistny, powinno być zatem spełnione niezależnie od innych wymagań (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 lipca 2005 r., IV CNP 1/05, LEX nr 1109453; z dnia 18 stycznia 2006 r., III CNP 21/05, LEX nr 1107125; z dnia 7 sierpnia 2012 r., III CNP 14/12, LEX nr 1219514). Wymienione wymagania skargi mają charakter konstrukcyjny i powinny być spełnione kumulatywnie. To oznacza, że skarga niespełniająca któregośkolwiek z nich jest dotknięta tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków i podlega odrzuceniu *a limine*, bez wzywania do ich usunięcia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2015 r., II CNP 58/14, LEX nr 1659219; z dnia 11 maja 2017 r., III CNP 40/16, LEX nr 2332305; z dnia 13 lipca 2017 r., I CNP 3/17, LEX nr 2382432; z dnia 10 lipca 2017 r., I CNP 17/17, LEX nr 2338040).

Istotą skargi, o której mowa w art. 424¹ k.p.c., jest stwierdzenie niezgodności zaskarżonego nią orzeczenia z prawem, a więc konkretnym jego przepisem lub przepisami. Obowiązek wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, jest wymogiem odrębnym od powinności przytoczenia w skardze jej podstaw oraz ich uzasadnienia. Wymogu określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c. nie spełnia wskazanie podstaw skargi, bo obowiązek przytoczenia podstaw skargi oraz podania przepisów, z którymi zaskarżony wyrok jest niezgodny, dotyczy odrębnych elementów konstrukcyjnych skargi i wskazanie tylko jednego z nich nie jest wystarczające, nawet jeżeli w ocenie skarżącego, w obu przypadkach byłyby to te same normy prawne. Wskazanie zatem, że podstawę skargi stanowią zarzuty prawa procesowego oraz materialnego, które spowodowały niezgodność zaskarżonego orzeczenia z prawem albo, że skarga jest oczywiście uzasadniona, gdyż doszło do rażącego naruszenia wymienionych przepisów, nie stanowi spełnienia obowiązku podania przepisów, z którymi zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2017 r., V CNP 10/17, LEX nr 2429625). Skarga w rozpoznawanej sprawie nie spełnia wymogu określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.

Odnosnie do spełnienia przesłanki z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że jest ona spełniona, gdy skarżący przeprowadzi wywód prawny, z którego wynika, iż ani skarga kasacyjna, ani skarga o wznowienie postępowania nie są w rozpoznawanej sprawie dopuszczalne albo z innych przyczyn nie mogą zostać skutecznie wniesione oraz że wzruszenie orzeczenia w drodze innych środków procesowych nie jest dopuszczalne lub zostało przeprowadzone w sposób nieskuteczny. Wywód prawny jest zbędny tylko wtedy, gdy do skargi dołączone zostaną odpisy orzeczeń dowodzących, że uruchomienie innych środków procesowych okazało się nieskuteczne. Wobec tego skarżący musi przedstawić w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku te okoliczności w sposób wyczerpujący i niebudzący wątpliwości oraz dowieść ich istnienia i odpowiednio uzasadnić. Powinien zatem wykazać, że np. wznowienie postępowania w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem - w świetle przepisów art. 399-416¹ k.p.c. - jest niedopuszczalne ze względu na rodzaj zaskarżonego orzeczenia albo zarzuty przeciwko temu orzeczeniu nie mieszczą się

w podstawach skargi o wznowienie postępowania. Tylko w następstwie przeprowadzenia tego rodzaju wywodu prawnego skarżący spełnia obowiązek wykazania, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia nie tylko nie było i nie jest możliwe.

Skarga w rozpoznawanej sprawie nie spełnia warunku przewidzianego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., gdyż ogranicza się tylko do lakonicznego stwierdzenia, że „wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych było niemożliwe z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia wykluczającą możliwość wniesienia skargi kasacyjnej - art. 398² § 1 k.p.c.”. W kwestii omawianego braku istnieje już ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2017 r., III CNP 21/17, LEX nr 2439107; z dnia 15 grudnia 2016 r., I BP 3/16, LEX nr 2184937; z dnia 27 października 2017 r., IV CNP 20/16, LEX nr 2165557; z dnia 29 kwietnia 2015 r., I CNP 38/14, LEX nr 1683402; z dnia 7 listopada 2014 r., IV CNP 27/14, LEX nr 1540141).

Ponadto, stosownie do treści art. 424⁴ zdanie drugie k.p.c., podstawą skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wynika to z charakteru postępowania przed Sądem Najwyższym oraz z funkcji tego Sądu ukonstytuowanego, jako sądu prawa, sprawującego nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Ocena dowodów pozostaje zatem wyłączną domeną sądów powszechnych i nie może być dokonywana oraz kontrolowana przez Sąd Najwyższy.

Skarżący w podstawach skargi wskazuje na naruszenie art. 316 k.p.c., zgodnie z którym po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy (§ 1); rozprawa powinna być otwarta na nowo, jeżeli istotne okoliczności ujawniły się dopiero po jej zamknięciu (§ 2). Naruszenie miało polegać na uznaniu przez Sąd Okręgowy za udowodnione, że powód pracował od dnia 26 czerwca 2014 r., mimo, iż w ocenie skarżącego z wyliczenia zarobków wynika co innego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przez stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy należy przy tym rozumieć stan faktyczny

ustalony przez sąd na podstawie dowodów przeprowadzonych zgodnie z regułami postępowania dowodowego przewidzianymi w art. 227 i nast. k.p.c. oraz obowiązujący stan prawny, a nie obraz okoliczności wynikających z twierdzeń strony, niepoddanym zabiegom dotyczącym dokonywania ustaleń faktycznych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2017 r., I CSK 84/17, LEX nr 2433076).

Zasadnicze znaczenie w procesie sądowego badania, czy dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy, ma ustalenie, czy praca wykonywana w ramach badanego stosunku prawnego faktycznie posiada cechy wymienione w art. 22 § 1 k.p. Z art. 22 § 1¹ k.p. wynika bowiem, że sąd w pierwszej kolejności bada, czy dana praca jest zatrudnieniem w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., a art. 22 § 1² k.p. stanowi dla pełnej jasności, że w razie wykonywania pracy w warunkach określonych w § 1 tego artykułu nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną. Istotnym sensem regulacji zawartej w § 1¹ i § 1² k.p. jest więc przeniesienie ciężaru badania charakteru stosunku prawnego, w ramach którego praca jest świadczona, z ustalania i wykładni treści umowy zawartej przez strony na ustalenie faktycznych warunków jej wykonywania. Gdy umowa faktycznie jest wykonywana w warunkach wskazujących na stosunek pracy, to takie ustalenie, a nie treść oświadczeń woli złożonych przy jej zawieraniu, decyduje o charakterze łączącego strony stosunku prawnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2017 r., I PK 358/16, LEX nr 2433081). Sądy *meriti* ustaliły, że zebrany w sprawie materiał dowodowy daje pełne podstawy do przyjęcia, iż powód pozostawał z pozwanym w stosunku zatrudnienia pracowniczego (stosunku pracy).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 424⁸ § 1 k.p.c.). O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 98 § 1 k.p.c.